

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مختصر حقوق جزای عمومی

مؤلفین:

مهدی آقایی - حمیده پیرحیاتی

انتشارات چتر دانش

۱۳۹۴

سرشناسه	: آقای، مهدی، ۱۳۶۴-
عنوان و نام پدیدآور	: مختصر حقوق جزای عمومی
مشخصات نشر	: تهران: چتر دانش، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۳ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۱۶-۷۵-۷
وضعیت فهرست‌نویسی	: فبیای مختصر
یادداشت	: فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nli.ir
شماره افزوده	: قابل دسترسی است
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۷۹۷۳۲۵

نام کتاب	: مختصر حقوق جزای عمومی
ناشر	: چتر دانش
مؤلفین	: مهدی آقای - حمیده پیرحیاتی
نویت و سال چاپ	: اول - ۱۳۹۴
لیتوگرافی	: سازمان چاپ گل آذین
چاپ و صحافی	: سازمان چاپ گل آذین
شمارگان	: ۱۰۰۰
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۱۶-۷۵-۷
قیمت	: ۱۲۵۰۰ تومان

مرکز بخش: تهران - خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - کوچه نوروز - پلاک ۱۳

تلفن مرکز بخش: ۶۶۴۷۸۹۱۵ - تلفن فروشگاه کتاب: ۶۶۴۸۹۰۵۹

پست الکترونیک: nashr.chatr@gmail.com

کلیه حقوق برای مؤلف و ناشر محفوظ است.

فهرست

بخش اول: حقوق جزای عمومی ۱۰

فصل اول: پدیده جنایی و علل آن	۱۰
مبحث اول: مفهوم پدیده جنایی	۱۰
گفتار اول: مفهوم مجرد حقوقی (قانونی پدیده جنایی)	۱۰
گفتار دوم: مفهوم واقع گرایانه پدیده جنایی	۱۱
مبحث دوم: اهداف مجازات	۱۲
مبحث سوم: جنبه‌های علمی واکنش اجتماعی	۱۳
مبحث چهارم: رابطه حقوق کیفری با دیگر علوم	۱۳
گفتار اول: رابطه حقوق کیفری با سایر رشته‌های حقوق	۱۳
گفتار دوم: رابطه حقوق کیفری با اخلاق	۱۴
گفتار سوم: رابطه حقوق کیفری با فلسفه	۱۴
مبحث پنجم: محتوای حقوق کیفری	۱۴
گفتار اول: حقوق کیفری عمومی	۱۵
گفتار دوم: حقوق کیفری	۱۵
گفتار سوم: آیین دادرسی کیفری	۱۵
گفتار چهارم: علم اجرای احکام کیفری (کیفرشناسی)	۱۵
مبحث ششم: علوم معین حقوق کیفری	۱۶
گفتار اول: علوم جرم‌یابی	۱۶
گفتار دوم: جرم‌شناسی	۱۶
گفتار سوم: استقلال جرم‌شناسی و حقوق کیفری از یکدیگر و وجوه افتراق	۱۶
ازها در	۱۸
فصل دوم: تحول واکنش اجتماعی علیه پدیده‌ی جنایی	۱۸
مبحث اول: دوران نخستین	۱۸
گفتار اول: دوره‌ی انتقام‌جویی و جنگ‌های خصوصی	۱۸
گفتار دوم: دادگستری خصوصی	۱۸
گفتار سوم: دادگستری عمومی	۱۸

۱۹	گفتار دوم: مکتب عدالت مطلق
۲۰	گفتار سوم: مکتب اصالت سودمندی
۳۱	گفتار چهارم: مکتب نئوکلاسیک
۲۲	مبحث سوم: تحول حقوق کیفری در پرتو اندیشه‌های معاصر
۲۲	گفتار اول: مکتب اصالت تحصیل
۲۳	گفتار دوم: مکتب اصالت عمل
۲۹	فصل سوم: بزه و بزه‌کار
۳۱	مبحث اول: عنصر قانونی
۳۱	گفتار اول: مفهوم عنصر قانونی
۳۴	گفتار دوم: اصل قانونی بودن جرایم و مجازات‌ها
۴۱	گفتار سوم: روال عنصر قانونی: اسباب اباحه
۴۸	مبحث دوم: عنصر مادی
۴۹	گفتار اول: شروع به جرم
۵۳	مبحث سوم: عنصر روانی
۵۳	گفتار اول: عمد
۵۵	گفتار دوم: تقصیر کیفری

بخش دوم: حقوق جزای عمومی ۲..... ۵۹

۵۹	فصل اول: طبقه بندی جرایم
۵۹	مبحث اول: طبقه بندی جرایم برحسب عنصر قانونی
۵۹	گفتار اول: جرایم سیاسی و جرایم عمومی
۶۴	گفتار دوم: جرایم نظامی و جرایم عمومی
۶۶	مبحث دوم: طبقه بندی جرایم برحسب عنصر مادی
۶۶	گفتار اول: طبقه بندی جرایم به اعتبار شیوه ارتکاب آن
۶۶	گفتار دوم: طبقه بندی جرایم به اعتبار نتیجه ارتکاب آن
۶۷	گفتار سوم: طبقه بندی جرایم به اعتبار لحظه مشاهده عنصر مادی
۶۷	مبحث سوم: طبقه بندی جرایم برحسب عنصر روانی
۶۸	گفتار اول: جرایم عمدی و غیر عمدی

۶۸	گفتار دوم: جرایم ساده و مرتبط
۶۹	فصل دوم: بزهکار و مسئولیت کیفری
۷۰	- مبحث اول: مفهوم بزهکار
۷۰	گفتار اول: رابطه بزهکار و عنصر روانی جرم
۷۲	گفتار دوم: شروط تحقق مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی
۷۴	گفتار سوم: مجازات اشخاص حقوقی
۷۵	مبحث دوم: بزهکار و عنصر مادی جرم
۷۵	گفتار اول: فاعل مادی
۷۶	گفتار دوم: شریک
۸۱	گفتار سوم: فاعل معنوی
۸۳	گفتار چهارم: معاون
۹۵	مبحث سوم: مسئول کیفری به علت رفتار دیگری
۹۷	گفتار اول: صورت‌های مختلف مسئولیت کیفری به علت رفتار دیگری
۹۸	گفتار دوم: مبانی مسئولیت کیفری به علت رفتار دیگری
۹۹	گفتار سوم: شرایط تحقق مسئولیت کیفری به علت رفتار دیگری
۱۰۰	فصل سوم: مسئولیت کیفری بزهکار
۱۰۱	مبحث اول: اسباب مانع مسئولیت کیفری
۱۰۱	گفتار اول: جنون
۱۰۴	گفتار دوم: مستی
۱۰۵	گفتار سوم: اجبار و اکراه
۱۰۸	گفتار چهارم: اشتباه
۱۱۰	گفتار پنجم: اماره عدم مسئولیت کیفری اطفال
۱۱۵	بخش سوم: حقوق جزای عمومی ۳
۱۱۵	فصل اول: واکنش اجتماعی علیه جرم
۱۱۵	مبحث اول: گوناگونی صورت‌های واکنش اجتماعی
۱۱۶	گفتار اول: نظریه یگانگی
۱۱۶	گفتار دوم: نظریه دوگانگی

مبحث دوم: واکنش اجتماعی سرکوبنده محض: مفهوم مجازات.....	۱۱۹
گفتار اول: هدف‌های مجازات.....	۱۱۹
گفتار دوم: ویژگی‌های بنیادین مجازات‌ها.....	۱۲۰
مبحث سوم: واکنش حمایتی پیشگیرنده.....	۱۲۱
مبحث چهارم: ویژگی‌های بنیادی اقدام تأمینی.....	۱۲۲
مبحث پنجم: ضمانت اساسی مشترک میان صورت‌های گوناگون واکنش اجتماعی.....	۱۲۴
گفتار اول: رعایت اصل قانونی بودن.....	۱۲۴
گفتار دوم: رعایت حق کرامت انسانی.....	۱۲۵
گفتار سوم: ضرورت مداخله مقام قضایی.....	۱۲۵
فصل دوم: فهرست و طبقه بندی نمودهای واکنش اجتماعی.....	۱۲۶
مبحث اول: مجازات‌ها.....	۱۲۶
گفتار اول: طبقه بندی مجازات‌ها در قانون مجازات اسلامی.....	۱۲۶
گفتار دوم: طبقه بندی مجازات‌ها برحسب نسبت به آنها با یکدیگر.....	۱۲۸
گفتار سوم: طبقه بندی مجازات‌ها برحسب موضوع آن.....	۱۳۰
مبحث دوم: اقدامات تأمینی.....	۱۳۴
گفتار اول: اقدامات تأمینی شخصی و عینی.....	۱۳۴
گفتار دوم: طبقه بندی اقدامات تأمینی برحسب طبع شیوه‌های به کار رفته.....	۱۳۵
گفتار سوم: طبقه بندی اقدامات تأمینی برحسب موضوع آن.....	۱۳۶
گفتار چهارم: اقدامات تأمینی قضایی و اداری.....	۱۳۶
فصل سوم: تعیین میزان مجازات.....	۱۳۷
مبحث اول: قواعد ناظر به جرم واحد.....	۱۳۷
گفتار اول: سبب‌های معافیت از مجازات.....	۱۳۷
گفتار دوم: سبب‌های تخفیف مجازات.....	۱۴۰
گفتار سوم: کیفیات مخفف قضایی.....	۱۴۰
گفتار چهارم: جایگزین‌های حبس.....	۱۴۲
گفتار پنجم: انواع مجازات‌های جایگزین حبس.....	۱۴۴
مبحث دوم: قواعد ناظر بر جرایم متعدد.....	۱۴۷

- گفتار اول: تعدد جرم..... ۱۴۷
- گفتار دوم: تکرار جرم..... ۱۴۹
- فصل چهارم: تعویق و سقوط مجازات و زوال محکومیت کیفری..... ۱۵۱
- مبحث اول: تعویق اجرای مجازات..... ۱۵۱
- گفتار اول: تعویق صدور حکم..... ۱۵۱
- گفتار دوم: تعلیق اجرای مجازات..... ۱۵۲
- گفتار سوم: آزادی مشروط..... ۱۵۴
- مبحث دوم: سقوط مجازات و زوال محکومیت کیفری..... ۱۵۷
- گفتار اول: فوت محکوم علیه..... ۱۵۷
- گفتار دوم: گذشت متضرر از جرم..... ۱۵۷
- گفتار سوم: توبه..... ۱۵۸
- گفتار چهارم: مرور زمان..... ۱۵۹
- گفتار پنجم: نسخ قانون..... ۱۶۱
- گفتار ششم: بخشودگی یا عفو (خصوصی)..... ۱۶۱
- گفتار هفتم: عفو عمومی..... ۱۶۳

سخن ناشر

رشته حقوق با تمام شاخه‌ها و گرایش‌هایش به عنوان یکی از برطرفدارترین رشته‌های دانشگاهی کشور، گروه زیادی از دانشجویان علوم انسانی را به خود جلب نموده است. دانشجویانی که پس از تحصیل، وارد عرصه خدمت شده و در مناصب و جایگاه‌های گوناگون به ایفای وظیفه مشغول می‌شوند. منابع علمی‌بی که در دانشکده‌های حقوق، مبنای کار قرار گرفته و تحصیل دانشجویان بر مدار آن‌ها قرار دارد، در واقع مجموعه کتب و جزواتی هستند که طی سال‌های متمادی کم‌تر تغییر یافته و از صورتی به صورت دیگر تبدیل پیدا کرده‌اند. این در حالی است که نیاز مبرم دانش پژوهان به مجموعه‌های پربار و سودمند، امری غیر قابل انکار است. به این ترتیب ضرورت تدوین کتب غنی و ارزشمند برای رفع نیازهای علمی دانشجویان این رشته و نیز رشته‌های قریب به حقوق، باید بیش از گذشته مورد توجه قرار گیرد. کتبی که از یک سو، روزآمدی و از سوی دیگر، تناسب با نیاز دانش پژوهان در آن‌ها، مورد توجه و لحاظ ناشر و نویسنده، قرار گرفته باشد. موسسه آموزشی عالی آزاد چتر دانش به عنوان مجموعه‌ای پیشگام در امر نشر کتب آموزشی روزآمد و غنی، توانسته است گام‌های موثری در همراهی با دانشجویان رشته حقوق بردارد. این موسسه افتخار دارد که با بهره‌مندی از تجربیات فراوان خود و با رصد دقیق نیازهای علمی دانشجویان، اقدام به تولید آثاری نماید که مهم‌ترین دستاورد آن‌ها، تسهیل آموزش و تسریع یادگیری باشد. انتشارات چتر دانش امیدوار است که در این مسیر، بتواند با ارائه خدمات درخشان، شایستگی‌های خود را به اثبات رساند.

فرزاد دانشور

مدیر مسئول انتشارات چتر دانش

مقدمه مؤلفین

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَنَا مِنَ الْمُشْتَكِينَ بِوَلَايَةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْأئِمَّةِ عَلَيْهِمُ السَّلَام»
با نگارش کتاب پیش رو به عنوان «مختصر حقوق جزای عمومی» سعی بر آن داریم تا نیاز دانش پژوهان عرصه حقوق را به آموزش های اختصاری و قطره ای منابع حقوقی، ضمن حفظ جامعیت مطالب و ارتباط آنها با یکدیگر و همچنین اسلوب کار اصلی و پایه، تا حد امکان، مرتفع سازیم. چه اینکه، در میان منابع مربوط به حقوق جزای عمومی، اکثر آنها یا در مجلدات قطور (بیشتر موارد در سه جلد) تنظیم می شود یا به صورت جزوات دانشجویی و به حالت غیر مدون و نامنسجم و دست نویس می باشد، که مراجعه به هر یک از آنها دارای مشکلاتی از قبیل زمان بر بودن، ناخوانا و غیر قابل فهم بودن می باشد. البته بدیهی است این مختصر که بر اساس سرفصلهای مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و کتابهای موجود در خصوص حقوق جزای عمومی به خصوص کتابهای سه گانه حقوق جزای عمومی آقای دکتر محمدعلی اردبیلی که منبع اصلی و مورد مراجعه و استناد تمام دانشجویان و استادان حقوق می باشد، نگاشته شده و دانش پژوهان را از مراجعه و مطالعه این آثار بی نیاز نمی کند، لذا این کتاب تألیفی نبوده و ماحصل استخراج نکات مهم و کلیدی آثار مذکور می باشد، که مطالعه آن می تواند جهت آموزش یا بازآموزی مطالب مورد بحث، علی الخصوص برای دانشجویان شرکت در در آزمونهای تخصصی حقوق مانند آزمون های وکالت و قضاوت و کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم شناسی مفید فایده باشد. برخورد لازم می دانم از تمام افرادی که در تنظیم این کتاب مشوق و مدد رسان ما بوده اند تشکر نمایم. در پایان از همه منت گذاران و خوانندگان این کتاب، ضمن تشکر از حسن انتخاب و مطالعه شان، عاجزانه تقاضا داریم، ایرادات و کاستی های این کتاب و نظرات عالمانه و راه گشایانه خود را به رایانامه نگارنده همان mehdiaghazee2008@gmail.com ارسال فرمایند، تا در صورت لزوم در چاپ های بعدی نسبت به رفع آن، اقدام لازم مبذول گردد.

دکتر مهدی آقایی و حمیده پیرحیاتی